

Cultures

TEATRE | MÚSICA | LLETRES | DANSA | ART | TRADICIONS | CINE | TELEVISIÓ

A L'ENTORN DE MONTSERRAT ▶ Nascuda a Barcelona, de petita es va traslladar als Hostalets de Pierola seguint les passes dels pares. I entre la localitat de l'Anoia, la granja familiar de Piera i la casa d'Esparreguera on va recalar més tard, va créixer la pulsio creativa de Joana Santamans

ARIADNA ARNÉS

Joana Santamans assenyala les làmines pintades amb aquarel·les i olis penjades al seu taller perquè s'assequin

La pintora se sent hereva d'una tradició femenina

▶ «M'he adonat que la pintura de la flora és una tradició molt femenina», explica Joana Santamans: «Abans, les dones no podien estudiar Belles Arts, on sobretot es fixaven en la reproducció de les proporcions humanes, i es dedicaven a pintar plantes i bodegons, que era considerat com un art de segona categoria». Per això, afegeix, «hi va haver moltes dones que van fer herbaris, com Hildegarda de Bingen, al segle XII, que era il·luminadora, és a dir, pintava miniatures, i era molt culta; i també tenim la Marianne North, una naturalista del segle XIX que va pintar moltes plantes i flors, fins i tot va descobrir alguna espècie, i té un àmbit reservat a la seva obra al Reial Jardí Botànic de Kew, a Londres».

Un herbari pictòric fa lluir la flora catalana

▶ L'artista Joana Santamans, que va créixer entre els Hostalets de Pierola i Esparreguera, publica el llibre il·lustrat «Vida»

Toni Mata i Riu

MANRESA

■ De l'estrimoni en podem explicar que ve de Mèxic, té propietats al·lucinògenes i també serveix per tractar l'asma. La camamilla s'erigeix en la reina de les infusions, l'orella d'os és la supervivent de la flora tropical que predominava en aquest racó de món fa 50 milions d'anys. De coneixement sobre botànica a *Vida* n'hi ha a cabassos, fruit del saber del biòleg Enric Ballesteros. Però aquest volum va molt més enllà dels herbaris convencionals: és un llibre d'art creat per la il·lustradora Joana Santamans (Barcelona, 1977) després de moltes hores d'observació i treball amb els olis i les aquarel·les. «Sense les plantes, nosaltres no hi seríem», apunta aquesta artista que va créixer entre Esparreguera i els Hostalets de Pierola.

«Sempre m'ha agradat caminar per la muntanya, però jo no en sabia res, de plantes i flors, abans de posar-me a fer aquest llibre», ex-

plica Santamans: «Ara, quan vaig pel bosc, veig flors que em sonen i penso 'jo a tu t'he pintat'». L'artista indica que «des del neolític, els humans hem sabut el nom de les plantes i els arbres, les seves propietats, la simbologia... però sembla que ho estem perdent. És una llàstima».

Vida és una assignatura que va quedar pendent fa tres anys després de la publicació d'un bestiar il·lustrat amb el mateix nom i s'erigeix en un inventari sense vocació taxonòmica però amb tot el rigor científic de la flora catalana, «representativa del que hi ha arreu d'Europa». El paisatge nostrat «és molt variat, des dels Pirineus fins als boscos humits de la Garrotxa i el Montseny, els prats de secà i els aiguamolls de l'Ebre i l'Empordà, per posar uns exemples. No cal anar a buscar la bellesa a l'altra punta del món».

Entre Ballesteros i Santamans van elaborar una llista d'espècies que han acabat classificant en falgueres, herbes, arbustos i lianes i arbres. «Aprendre a dir les coses pel seu nom et permet anar a la

EL LLIBRE

VIDA.
HERBARI IL·LUSTRAT

AUTORA
Joana Santamans
Amb textos
d'Enric Ballesteros

BRIDGE. 24,95 EUROS. 288 PÀGINES

seva essència», afegeix la pintora, que qualifica el llibre «com un regal que faig al món».

Una escala de valors

Vida és un herbari creat com una obra d'art i, alhora, una escala de valors que transmet la passió per la bellesa de l'autora, que es dedica principalment a la pintura d'animals de grans dimensions. «He estat dos anys per fer el llibre, i durant set mesos vaig estar tancada moltes hores al dia», apunta: «ha estat un procés catàrtic».

El resultat de tantes hores sobre els fulls ha satisfet Santamans, sobretot pel «to poètic» del llibre: «Jo soc una pintora, i he fet una obra que és un regal tant per a la gent

que estima les plantes com per a qui agrada la bellesa i la pintura».

En contacte permanent amb el Ballesteros, Santamans va entomar el repte de conèixer les plantes i les flors que li proposava el biòleg de Tossa de Mar. «Les buscava a internet, em fixava en la seva part més formal, en alguns casos li feia altres propostes sempre buscant el vessant estètic. Una de les condicions era que tractés sim flors i plantes silvestres, no les versions que tenim als jardins».

Criada sota l'ombra omnívora del massís de Montserrat, Santamans admet que «no soc una naturalista de bona família del segle XIX amb tot el temps del món per passejar per la natura observant les plantes, la floració... La contemplació i l'estudi de les fotografies que anava trobant a la xarxa la van ajudar a comprendre la naturalesa de cada planta: «Pintar la flora ha estat un repte més gran que fer el bestiar, perquè els animals em generen més empatia, els mamífers sobretot. Les flors, en canvi, s'estan quietes, i vaig témer avorrir-me molt, anar fent fu-

lles. Però jo volia jugar amb la taca de pintura, imprimir el meu estil i no fer la típica reproducció científica, gairebé fotogràfica».

A diferència del llibre dels animals, que també va editar Bridge, en aquesta ocasió Santamans no tan sols va emprar les aquarel·les, sinó també l'oli. Un recurs matèric necessari per crear fons negres en algunes pàgines, ja que «volia fer ressaltar la flor pintada, crear el clarobscur inquietant del bosc». I així, cada làmina va acabar penjada al taller de l'Eixample barceloní, configurant un mosaic multicolor amb destinació final a un llibre de tapa dura ideal per regalar. «Són com petits quadres», considera l'artista, especialment meravellada per «l'elegància» que se'n desprèn.

Acostumada a pintar superfícies d'1,20 x 1,20 metres, reconeix que «m'he hagut de contenir en el traç dels originals en Din A-3. M'hi ha deixat la vista!». Contemplació pausada, meditació, pintura reposada: i, al final, *Vida*. «L'única manera d'estimar és conèixer», conclou Santamans.